

FORSKNING I PÆDAGOGERS
PROFESSION OG UDDANNELSE

Redaktionelt

Pædagogik og unge

<https://tidsskrift.dk/FPPU>

FPPU | vol. 5 | no. 2 | 2021

issn 2446-2810

I dette temanummer fokuserer vi på ungdommen, og det mangeartede ungdomspædagogiske arbejde der finder sted, der hvor unge møder pædagoger og andre professionelle. Artiklernes tematikker spænder vidt; fra spørgsmål om deltagelsesformer, udsathed, marginalisering, transnationale tilhørsforhold, trivsel i skolen, kriminalitetsforebyggelse, gadepædagogik og det daglige liv på et bosted. Artiklerne belyser således unges hverdagsliv og pædagogiske møder imellem unge og professionelle voksne i mange forskellige sammenhænge som skolen, døgninginstitutionen og det offentlige rum.

I klassisk ungdomssociologi betragtes ungdom som en periode imellem barndommen og voksenlivet, hvor øget selvstændighed og involvering i nye fællesskaber af forskellig slags er centrale komponenter. I en mere individualiseret kultur synes mulighederne mange, og færre valg er afgjort af traditioner og sociale bindinger. Ungdommen kan således betragtes som en periode med muligheder og energi, men også en tid der kan være forbundet med tvivl og usikkerhed og undertiden endda oplevelsen af ikke at høre til. Unge forventes at tage stilling til, hvad der skal ske ikke bare nu, men også i fremtiden – ikke mindst i forhold til skole, job og uddannelse. Overgange, skift og oplevelsen af sammenhæng eller diskontinuitet er således også væsentlige aspekter af ungdomslivet. Ligeledes står spørgsmålet om tilhørsforhold centralt for unge. I nyere ungdomsforskning, hvor ungdom tænkes som sociale processer, betones netop unges tilhør. Det gælder både tilhør til steder, mennesker og samtiden. Tilhør som begreb bringer unges sociale relationer og positioneringer i fokus og retter opmærksomheden på det 'arbejde', som unge mennesker gør for at forbinde sig til mennesker, steder og anliggender.

Pædagoger og andre professionelle tager på forskellig vis del i disse processer og unges arbejde med at skabe tilhør, når de involverer sig og blander sig i de unges hverdagsliv. I de pædagogiske møder skabes rammer og muligheder, men også begrænsninger, der får betydning for de unges trivsel, læring og dannelse. Ofte søger unge imod steder, rum og sammenhænge, hvor de kan opleve tryghed, tilhør og deltagelsesmuligheder. Unges fællesskaber kan antage mange former, og kan i nogle tilfælde være organiseret uden voksnes indblanding, mens det i andre tilfælde understøttes af pædagogiske initiativer og tiltag. Artiklerne i dette nummer af FPPU belyser og undersøger på forskellig vis hvordan pædagogiske praksisser opleves og har relevans i relation til unges liv. Og de giver samlet set nye og tankevækkende perspektiver på, hvad det er for opgaver og udfordringer, der er særligt centrale i det ungdomspædagogiske arbejde i dag.

Temanummeret indledes med artiklen *Uengageret og ligeglad? Rum og navigationer på socialpsykiatriske bosteder for unge*, som er skrevet af Anne Mia Steno. Artiklen retter opmærksomheden på hverdagslivet på socialpædagogiske botilbud, hvor forfatteren har lavet antropologisk feltarbejde. Artiklen belyser, hvordan unge, der måske umiddelbart fremstår som "uengagerede og ligeglade" i aktiviteter som beboermøder og fælles madlavningssituationer, også kan forstås som unge, der forsøger at skabe ståsteder i et pædagogisk rum. Her inviteres de

på den ene side til demokratisk deltagelse, mens de på den anden side positioneres i et pædagogisk opdragende rum. Gennem feltnoter, der bringer os helt tæt på samspil og stemning, viser artiklen hvordan de unge protesterer imod de pædagogiske krav om udvikling og deltagelse med undvigelser og tavshed. Artiklens analyse rejser grundlæggende spørgsmål om, hvordan rum for deltagelse, på trods af gode pædagogiske intentioner, kan opleves irrelevante og udenfor rækkevidde for de unge, pædagogikken retter sig imod.

Lea Ringskou og David Torre Graversen har skrevet artiklen *Ungeperspektiver på trivsel i udskolingen - som afsæt for pædagogens trivselsarbejde*, som undersøger unges perspektiver på trivsel i udskolingen, og hvordan kan denne viden danne baggrund for refleksioner omkring pædagogens rolle som trivselsaktør i udskolingen. Med inspiration i Helle Rabøl Hansens forståelse af skoletrivsel som et spørgsmål om velvære, virke og vellidthed, præsenterer artiklen kategorier, hhv. fællesskaber, frikvarter, fag og frihed, som indrammer de unges perspektiver på trivsel. Disse kategorier indfanger de komplekse, foranderlige og ikke mindst relationelle aspekter ved de unges trivsel i udskolingen, og hvordan trivsel er et komplekst og foranderligt fænomen, der til stadighed (re)konstrueres i mødet mellem de unge, deres lærere, pædagoger og skolen som organisation og formel ramme. De forskellige fag, aktiviteter, graden af selv- og medbestemmelse, muligheden for fællesskaber og samarbejde præger skoletrivslen på forskellig vis.

I artiklen *Gadepædagogiske greb om ungdom, udsathed og fællesskaber* retter Helene Falkenberg og Rasmus Præstmann Hansen fokus mod gadeidrættens fritids- og ungdomspædagogiske potentialer. I artiklen belyser forfatterne, hvordan gadekulturelle praksisser er med til at skabe nye former for fritidsorganiseringer, og især hvilke forhåbninger gadeidrættens egne aktører har dertil. Artiklen diskuterer og analyserer, hvordan der indenfor gadeidrætten er store forhåbninger til at skabe nye ungefællesskaber, og at unges udsathed skal brydes ad den vej. Forfatterne viser, hvordan udsathed som social kategori blandt de gadepædagogiske aktører konstrueres som en problematisk samling af tidsoverskud og stedunderskud blandt de unge. Artiklen foreslår, at de gadepædagogiske aktørers tankefigur om tidsforbrug og stedtilhør kan inspirere pædagogisk praksis i relation til arbejdet med udsatte unge. Forfatterne belyser samtidig, hvordan gadeidrættens aktører både knytter håb og frygt for gadens potentiale og risiko i forhold til de unge.

I artiklen *Vilde Problemer, tam velfærd* af Mette Bladt, Ditte Tofteng, Lise Bertelsen, Rasmus Christensen og Lisbeth Madsen rettes fokus imod velfærdsstatens organisatoriske løsninger i forhold til marginaliserede unge i udsatte by- og boligområder. Artiklen tager afsæt i aktionsforskningsprojektet *Vild Velfærd*, der undersøger muligheder og barrierer i velfærdsarbejdet med marginaliserede unge med henblik på at udvikle nye løsninger. Med teoretisk inspiration i begrebet *wicked problems* belyser forfatterne at de unges problemstillinger er hyperkomplekse og således ikke kan forstås lineært eller gennem den logik, der traditionelt retningsgiver organiseringer og forvaltninger i velfærdssystemet. I samme

forbindelse illustrerer analysen at det pædagogiske velfærdsarbejde omkring marginaliserede unge er udfordret, når det kommer til at støtte og hjælpe disse unge ud af marginalisering. Om end der findes projekter og pædagogiske tiltag til denne gruppe af unge, så føler de unge sjældent at tilbuddene faktisk passer til dem og deres behov.

Artiklen *Minoritetsdanske drenge som målgruppe i et kriminalitetsforebyggende velfærdsarbejde* er skrevet af Lone Bæk Brønsted. Artiklen har SSP-professionelles kriminalitetsforebyggende arbejde som sit empiriske omdrejningspunkt og bygger på et interview- og observationsstudie. Artiklen viser, gennem sit fokus på SSP-professionelles arbejde med at lokalisere, udpege og hjælpe kriminalitetstruede børn og unge med minoritetsbaggrund, hvorledes dette arbejde er forbundet med ubehag, affekt og ambivalens for de professionelle. Konkret giver dette ubehag sig udslag i de professionelle tøven og hvisken i interviews og interaktioner, hvilket ifølge artiklen synliggør nogle mere generelle træk ved det sikkerhedsskabende velfærdsarbejdet. Artiklen diskuterer endvidere, hvordan velfærdsprofessionelle inden for det pædagogiske felt kan være opmærksomme på og håndtere den hvisken og tavshed, som opstår, når den professionelle samtale angår kriminalitetstruede unge med minoritetsbaggrund.

I artiklen: *Transnationale forbindelser og steder i ungdomspædagogisk arbejde* belyser John Gulløv, Vibe Larsen og Üzeyir Tireli, hvordan netværk fra disse forbindelser udgør en symbolsk kapital for minoritetsdanske unge. De diskuterer således, hvad de unges transnationale netværk og referencer betyder i de unges liv, deres oplevelser af fællesskaber, og muligheder for at udvikle egne styrker og færdigheder. I artiklen argumenterer forfatterne således for, at de unges transnationale netværk og forbindelser pædagogisk er en overset ressource, og at der kan arbejdes med at have opmærksom på netop dette. Det er således et bud på at forstå migrantbaggrunde som en kapital fremfor for et mangelsyn på at de mangler færdigheder.

I artiklen *Et kontinuum over børn og unges deltagelsesformer* sætter Maria Bruselius-Jensen fokus på, hvordan den pædagogiske facilitering af deltagelsesprocesser er stærkt definerende for børn og unges mulighed for, og deres oplevelse af, at have indflydelse på forhold, som er betydningsfulde for dem. Artiklen præsenterer en dynamisk teori- og empiriinformeret forståelsesramme for børn og unges deltagelse: *Et deltagelseskontinuum*, som er udviklet på baggrund af et empirisk arbejde om deltagelsesprojekter for unge. Forståelsesrammen 'Et deltagelseskontinuum' er informeret af et børne- og ungeperspektiv, som bidrager til at indfange børn og unges egne oplevelser af, hvornår deltagelse i beslutnings- og forandringsprocesser opleves som meningsfulde for dem. Forståelsesrammen udgør en systematisk visualiseret refleksionsramme for det pædagogiske arbejde med at facilitere børn og unges deltagelse. Artiklen er et bidrag ind i arbejdet med at styrke og tydeliggøre valget af metoder og tilgange i det kontinuerlige pædagogiske arbejde med at rammesætte børn og unges deltagelsesmuligheder.

Dette temanummer indeholder også tre artikler udenfor tema. Den første af de tre, *Forudsætninger for ligeværdig deltagelse – multimodal samskabelse i praksis*, er skrevet af Ann-Merete Iversen og Thomas Warring Stubben. Artiklen tager afsæt i det forhold, at mennesker med handicap fortsat oplever begrænsninger i indflydelsen på eget liv, og dette på trods af årtiers fokus på social ligestilling. På denne baggrund udfolder artiklen et aktionsforskningsprojekt, hvor borgere og medarbejdere på et bo- og beskæftigelsestilbud for mennesker med intellektuel funktionsnedsættelse samarbejdede med artiklens forfattere om at udvikle en styrket praksis på netop dette område. Med teoretisk afsæt i centrale begreber hos den amerikanske filosof Martha Nussbaum, og med en normativ grundantagelse om, at det er en menneskeret at bestemme i eget liv, udfolder artiklen multimodal samskabelse som en tilgang der kan være med til skabe forudsætningerne for, at borgere med intellektuel funktionsnedsættelse kan blive ligeværdige aktører i de sammenhænge, hvor beslutninger om deres liv træffes, og hvor konkrete indsatser tilrettelægges.

Den anden artikel uden for tema omhandler det pædagogiske arbejde, der foregår i pædagoguddannelsen, og rejser således vigtige perspektiver på uddannelsen til pædagoger og de vidensprocesser, som foregår i den. Den er skrevet af Andreas Nielsen og hedder *Pædagogstuderende kan nå til forståelse af det almene gennem personlige fortællinger med afsæt i privatfotos – resonans, dannelse og etik*. I artiklen tager forfatteren det afsæt, at pædagoger arbejder med faglige og etiske begreber, som de studerende har et forhold til, allerede inden de begynder i uddannelsen. Artiklen belyser gennem kropsfænomenologiske analyser, hvordan abstrakte ord som fx fællesskab, livskvalitet, frihed og dannelse bliver stemt og meningsfulde når de studerende, med afsæt i privatfotos fortæller om væsentlige hændelser i deres eget liv. Artiklen peger således på, at forståelse hermeneutisk betragtet er noget, studerende i uddannelsen kommer til forskellige steder fra. Den rummer således den vigtige etiske og dannelsesmæssige point, at dét at undersøge og tage stilling til pædagogiske værdier og fagbegreber, også er forbundet med at undersøge og lytte til, hvad de betyder for andre.

Den sidste artikel udenfor tema er skrevet af Jacob Noer Ahm og har titlen *Engagementets pædagogik - Elevenengagement gennem skabende arbejde med dukkeanimation*. Omdrejningspunktet for denne artikel er et interventionsstudie som tog form af skabende arbejdsprocesser med dukkeanimation i en folkeskole. I løbet af en temauge skabte elever i 3. klasse dukkeanimationsfilm, og artiklen fokuserer på de kvaliteter som klassens pædagog og dansklærer iagttog ved elevers skabende arbejde i denne proces. Artiklen bygger på handlingsfilosofiske perspektiver og peger på, hvordan skolepædagoger og lærere sammen kan styrke elevernes eksistentielle engagement gennem skabende arbejde med dukkeanimation, og hvordan børnene i disse processer ikke blot blev skabere af animationsfilmene, men også af sig selv og hinanden.